Tečaj XIV. **NOVICE** List 18.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 1. marca 1856.

V kakošen prid nam utegne biti svobodna obertnija?

Odgovor v več poglavjih.

Drugo poglavje.

Zakaj pa bi to, kar veljá za kmetijske obertnike, ne veljalo tudi za vse druge obertnike in rokodelce?

Ker se je tedaj naš mojster po pravici razjezil zoper tak teržen red, po kterem bi imeli le nekteri kmetje pravico žito, sočivje, sadje itd. prodajati, in, ker jih je malo tako upravičenih, poviševati potem ceno, kakor bi se jim ljubilo — al ne bo ravno ta mojster, ako vse te izglede dobro prevdari in pošteno presodi, potem tudi poterditi mógel, da to, kar je enemu prav, mora biti tudi drugemu. Blago je blago, naj ga daje kmetovavec iz rok ali pa obertnik in rokodelec; le ta razloček je, da uno blago, ki ga kmet prideluje, je sirovo, — to pa, ki ga obertnik ali rokodelec izdeluje, je izdelano. To pa kakor uno je dan današnji potrebno: suknja in pa klop ste nam ravno tako za življenje potrebne kakor kruh, meso in sočivje. Kolikor dražje moram eno — suknjo ali mizo — plačevati, toliko manj mi ostaja za jéd in pijačo, ako bi si človek rad včasih masliček vinca ali óla privošil.

Kaj pa je gori pri kmetijski obertníi (pri kmetijskih pridelkih) naš mojster tako iskreno zagovarjal? Kaj druzega, kakor to, da naj vsak kmetijsk obertnik, to je, vsak kmetovavec, na svoji zemlji svobodno prideluje kar hoče in kolikor hoče, in da naj vsak svoje pridelke vozi na sejm kamor hoče in prodaja.

Ob kratkem bi se dalo to takole reči: „Vsak kmetijsk obertnik (kmetovavec) ima pravico, svoj kapital in svoje delo obračati kakor hoče, in po svoji volji ga v dnar spraviti“. Vsi kmetijski obertniki (kmetovavci) imajo pravico s svojimi pridelki priti na sejm, na sejmu si brez zaderžka iskati kupcov, in ceno svojih pridelkov staviti tako, kakor jih pridelk stane, in kakor je več ali manj kupca na tergu.

Na to vižo je tedaj naš mojster sam spoznal, da gré vsakemu kmetovavcu svobodno gospodarstvo z njegovim blagom in z delom njegovih rok, zraven tega pa tudi pravica, svobodno si iskati kupca za njegove pridelke.

Marsikteri mojster utegne reči: kmetija, živinoreja, rudnarstvo itd. itd. niso to, kar se prav za prav pod obertnijo ali rokodelstvom razume, ker navadno obertnija ali rokodelstvo zapopada le tiste dela, po kterih se nekteri pridelki, kakor lés, železo, loj in več druzih stvarí, za mnogotero rabo izdelujejo.

Kakor pa je na svetu že večkrat beseda marsiktero zmoto napravila, tako tudi tukaj. Pomota je, če kdo misli, kmetu raste žito samo po sebi v roko, in da živinorejcu ni nič druzega potreba, kakor dobrega bika ali da pošilja goveda ne pašo, ali če kdo meni, da se iz rudnika že popolno železo itd. kopá. Res je, da v nekterih gorkih krajih srednje in južne Amerike in tudi v nekterih krajih Europe je zemlja tako rodovitna, da ljudje žanjejo ali kosé, čeravno niso ničesa sejali. Pa v teh krajih tudi ni ne kmetijske ne kake druge mestne obertnije; zakaj človek se loti obertnije le vselej takrat, kadar ga natora sama po sebi ne redí, in je prisiljen za svoj živež si kaj pridobiti.

To tedaj ne more nobenega razločka delati, ali kdo zemljo obdeluje in svoje pridelke potem za druge izdelke ali za dnar zamenuje (prodaja), ali če svoje ali od druzih pridelane pridelke izdeluje in se iz tega živí. Ali je to, da kmetovavec lan seje in predivo tare, kaj druzega kakor to, če tkavec iz preje platno tkè? Uno je kakor to — delo in obertnija; predivo, ki ga kmetovavec prideluje, in pa platno, ki ga tkavec izdeluje, je blago, ki ima svojo ceno in svojega kupca.

Naj stareja obertnija je, kakor vsak vé, kmetijstvo. Spomnimo se pervih kmetovavcov, ki so na svetu bili: ali niso bili oni sami obertniki vsake sorte. Oni so polje obdelovali, si svoje koče stavili, tedaj si lés sekali in tesali; oni sami so si napravljali svoje oblačila in za to kože odirali živini in jih strojili; sami so predli, tkali in šivali; da so pa to mogli, so si mogli napraviti kakoršno koli sekiro, žago, kladvo, škarje itd.

Če dan današnji ni to več tako, pa za tega voljo ne moremo razločka delati med pridelovavcem in med izdelovavcem. Eno je toliko potrebno in toliko vredno kakor drugo; včasih bolj uno, včasih bolj to. Kjer je zemlja rodovitna in je malo ljudí, je manj izdelovavcov potreba, vsi lahko živé od zemlje. Kjer je manj zemlje pa več ljudí, tam je preveč rok in preveč ust, da bi vse môgle delati na polji in živiti se od pridelkov; kar je rok od več, morajo prijeti za druge dela, za tiste namreč, ki se navadno štejejo k obertníi in rokodelstvu. Zato je naravno, da na Rusovskem, kjer živí le 600 ljudí na eni štirjaški milji (to je milja na dolgo in široko), je veliko več kmetov kakor rokodelcov (antverharjev), — na Saksonskem pa, kjer na eni taki milji 6280 ljudí prebiva, se večina stanovavcov pečá z obertnijo in živí od fabrik.

Če je iz tega očitno, da vsak, naj prideluje ali izdeluje, je delavec, je obertnik, in če se nikomur ne brani zemljo obdelovati in njene pridelke prodajati in se tako živiti, — zakaj bi ne smelo to veljati tudi od druzih ljudí, ki se pečajo s kako drugo obertnijo ali s kakim drugim rokodelstvom, da bi ravno ti ne smeli delati svobodno na svojo roko in prodajati svojih izdelkov? Kakor kmetovavceva skerb mora biti, da spravi svoj pridelk v dnar, tako bo tudi le skerb obertnika ali rokodelca, da proda svoj izdelk.

Na vprašanje zastran istrijskega marúna.

Leta 1854 so poslali prežganjski gospod fajmošter častitemu metliškemu gosp. dekanu nekaj istrijskih marunovih cepičev, ktere sem jaz pocepil na kostanjeve drevesica kakih pet do šest let stare. Prav dobro so se prijeli in lepo odrastli; toda od deseterih drevesic, ktere sem pocepil bil, je samo eno ostalo, ker vse druge je huda burja kasneje polomila.

Cepil sem pa marún, kakor se druge navadne drevesica za kožo cepijo, in sicer takole:

Odrezal sem na gladko kostanjevo drevesice, ktero je lepo zrašeno deblice imelo, prav visoko; potem sem zarezal marúnov cepiček pod očesom do steržena ter ga navzdol plošnjato tako prirezal, da sem na uni strani z nožem do luba prirezal, kterega sem zdolej nekoliko preč posnel ter ga potem po navadi za lub drevesica potisnil, kterega sem poprej s plošnjatim klinčikom od deblica odlupil. Ako je lub počil, sem čez razpoko drug lub pritisnil in s cepičnim voskom dobro zamazal, enako tudi po verhu, ter vse potem s samim popirjem povil. Mahú in cunj jaz nikoli ne rabim pri cepljenji, še manj pa ilovce, ker se mi vse to prav škodljivo zdí mladim drevescom. Skušnja me je učila, da je naj bolje po verhu in okoli s samim voskom pomazati, potem pa s popirjem ali pa z ličjem dobro poviti, sicer se prav lahko drevescu tudi bolezen vcepi. Rabič.

Jan Žižka,

početnik vojskovanja novo-europejskega.

(Dalje in konec.)

Deržé se postav jezikoznanskih hočem tedaj častitim bravcem razložiti, ktera izmed naštetih izpeljav je mogoča, ktera pa ne. Gledé na okoliščíne utegnemo potler zvediti, ktera je resnična ali vsaj najverjetnejša. Izpeljava iz „Pistoja“ ni mogoča, zato ker ni nobene enake spremembe v jezikih romanskih, tedaj ne more biti tudi resnična. Zato jo imenuje učeni Diez „basen etimologično“. Tako je po Diezu nemogoča tudi izpeljava iz francozke „pistoyer“ (bodalice, kleiner dolch).

Izpeljave iz „istillus“, „fistula“ in „pišťala“ so pa po postavah jezikov vse tri mogoče. Ktera je pa prava ali vsaj najverjetnejša?

Po moji misli je „fistula“ iz tistega korena, kakor „pištal“ (staroslov.), „pišťala“ (češki) = po naše „piščal-(k)a“ ali „pišal“, ktera je mlajša od „piščali“; *f* = p: *f*lamma, *f*lamme = *p*lamen; die *f*ast(e) = *p*ost. Kako rad se spreminja ptuji *st* v naš *št*, ta v *šč* (šć), ta pa v *š*, to vé vsak. — Kar se pa tiče imena „pistole“, izhaja blezo naravnost iz staročeske „pišťala“, ktero smo brali med orožjem Čehov 15. stoletja. V českih zakonih (postavah) vojaških 15. stoletja beremo besede: „ku každému vozu dve pišťaly a k ním (njim) dve libry prachu“ (smodnika [1]). Nemci so imenovali ondaj pištole „bitzschäl(en), kakor misli Palacky [2]) spačeno po besedi češki „pišťal(a)“, pozneje pa po besedah bivšega vojščaka Burjana so to ponemčili: „faustrohr“. Nemci jemljejo za vojaštvo silno radi ptuje besede, zametaje svoje lastne. Tako se je menda zgodilo, da so vzeli, popustivši svoj „faustrohr“, ime „pistole“ (njihovim ustom ugodnejše kot česko „pišťala“, izgovarjaj: piščala) pozneje s francozkim „reglementom“ od Francozov ali pa od Lahov [3]), ki so posneli to ime blezo iz imena českega, vojskovaje se z Nemci in s kerščani (križaki) vsega kerščanstva vred soper Husovce [4]). — Saj zametujemo tudi mi preradi domače besede in sprejemamo ptujke, posebno pa, ako se spremení le kolikaj stvar; n. pr. peča s „špicami“ ni več peča, ampak aftah, aptah ali aptoh, po nemškem „haupttuch“, ki pomenja Nemcu tudi pečo brez „špic“. Takih izgledov bi naštel lahko še več.

Madžarji so napravili iz staroslovenske besede „ręd“ (rend) — „rendelni“ (vredevati). Iz te besede so skrojili še le po tem ogerski Slovenci: „rendelüvati“ (vladati). Madžarji so nadalje ponaredili „a-sztal“ (miza) po serbski besedi „stol“, ki pomenja stol (stuhl) in mizo. Serbi so popustili zavoljo dvojnega pomena svoj „stol“ (mizo) in vzeli potem od Madžarjev ponarejenko „asztal“, to je, „astal“ v prelepi svoj jezik. Tako so zavergli Čehi iz tistega vzroka [1]) svojo „pišťalo“ za pomen: „pištola“ ali „mala puška“ [2]) ter sprejeli — rekel bi — domačo ptujko malo drugači oblečeno spet v svoj jezik in pravijo zdaj: pistol-a-e, tudi pištol [3]), mi Slovenci: pištola, Jugosl. pištolja in pištolj (m.) Rusi pravijo pa še dan današnji piščal naši piščali in pištoli. (To se bere v „povesti o Caregrade“ 1855, ktero je spisal slavni Suznevski, ki pravi po starem letopisu, da so bile „piščali“ (pištole) v Carigradu že leta 1408).

Mi smo sprejeli svojo „pištolo“ naravnost od Lahov ali pa od Nemcov. Ker je pa po vsem tem vsa podoba, da je ta beseda slavenskega korena, ne zametajmo je in ne kujmo samokresov, kterim treba pritikati (v zaklep) pištole, ali hočemo, da bi umeli pisanje tudi prosti Slovenci. (Pa Serbi imajo tudi samokres za pištolo, glej Vukov serb. rečnik 1852, str. 663. Tudi mi smo za pištolo in ne za samokres, pa omenimo to le, da samokres ni naša skovanka. *Vredništvo.*)

Kar se tiče nemške „haubitze“, ima Palacky prav, terdé, da so ponaredili Nemci to ime po českem „haufnice“, zakaj 15tega stoletja so govorili Nemci „haufnitzen“ [4]), pozneje še le „haubitze(n)“; končnici „—itze“ in „—nitze“ pa niste nemški. (Primerjaj krajnsko-nemško „potitze(n)“, „po(vi)tica; „perjanitzen“ (perjanici černogorski); „strelitzen“ (strelci rusovski) itd. Vendar nam priča f, da ni beseda „houfnice“ slavenskega korena. Po moji misli je nastala česka „hauf“ = „houf“ (kup, kerdelo) iz nemške „haufe“). Kakor so napravili Čehi 15. stoletja iz nemške „der haken“ česko „hak(ov)nice“ (hakenbüchse), tako tudi iz „houf“ — „houf-nice“ ali „houf(e)nice“ [5]), potem pa Nemci naravnost iz le-té najprej „haufnitzen“, pozneje pa „haubitze“, kakor Slovenci ogr. „rendelüvati“ iz „rendelni“. Iz vsega tega se pa vendar vidi, da so imeli Čehi hovbice poprej od Nemcov.

Nemci 15. stoletja so pisali tudi „posatken“ po češki besedi „posadka“; tako tudi „pafesen“ ali „pafesener“ po češki „pávezniky“ [6]).

Ogled po kranjskem Gorenskem.

Pot od Ljubljane do Belepečí (Weissenfels).

(Dalje.)

Kam pač hočemo narprej pogledati? Ali na levo tje, kjer nad pustograško razvalino, nad lancovsko cerkvico in naprej gori nad iztokom bohinske in korenške Save visoke gore nosijo zeleno Jelovico, ki se gori pri Babjem zobu okrene v levo bohinjsko dolino, ali na velikana Triglava, ki se enak staremu resnobnemu gospodarju ponosno ozira doli na lepo okolico ter zlatén od juternega in večernega sonca prijazno gleda v svojem podnožji kranjsko Švajco: Bohinj, bleški grad in njega jezero, vso bližnjo in daljno okolico; ali se hočemo ozreti v kranjsko gorsko dolino, al na sivi Stol, ki se tù na desno dviguje, ali tje proti Begnam, kjer med stermim Jamerskim verhom in Doberčo leží zakrita v tesni dolini razvalina starega kamenskega grada — nekdajni dom mogočnih grofov, med drugimi tudi slavnih Lambergov, kterih enega, Krištofa, dvoboj v Beču s prevzetnim Pegamom še zdaj živí v pesmih narodnih.

S to naravsko lepoto pa se kaj prijetno ujema tudi lepo število cerkvá, ktere, belim labudom enake, so nasajene po celi planjavi in homcih. Farne vasí: Lesce, Grad, Zgornje Gorje, Zasp, Nova cerkev in Begne s svojimi mnogimi

---

[1]) Burjan „časop. česk. mus.“ 1836, 1. zv. str. 46.
[2]) Časop. č. m. 1828, 2. zv. str. 7.
[3]) Tudi Adelung velí, da so dobili Nemci ime „pistole“ od Lahov ali pa od Francozov.
[4]) Pal. (češki) III. 1, str. 303 in 304 (nem.) III. 2. str. 90.

[1]) Namreč zato, ker jim je pomenjala „píšťala“ — piščalo in pištolo.
[2]) Tako pravijo Černogorci.
[3]) Jungmann.
[4]) Palacky časop. č. m. 1828, 2. zv. str. 7.
[5]) Najprej „steinschlender“ (Jungm.), morebiti um ganze haufen (krieger) zu sprengen.
[6]) Pal. časop. č. m. 1828, 2. zv. str. 7. Pis.

podružnicami se vidijo v bližnji daljavi. Res, lepi spominki pobožnega duha naših sprednikov! Kaki čuti pa tudi prešinvajo dušo, ko v predpraznicih, posebno pa v juternem svitu in večernem mraku, donijo od vseh teh stolpov angeljsko-češenja glasi, ki udarjajo ko ubrana harmonija rajsko milo na človeško uhó. Da! ako kje, — tù se duša dviguje višje in višje!

Gotovo pa v bogastvu tolike lepote nihče mislil ne bo, da en sam pogled tù zamore nasititi dušo človeško, — v ti okolici bi se moglo bivati saj en teden, hoditi po raznih verhovih, in pregledovati jo, zakaj vsak homec kaže drug in nov lepogled. Posebno naši šolski mladini priporočujem prav živo, naj ob šolskih praznikih to okolico obiskuje in se učí tù v pravi šoli narave spoznavati in ljubiti prelepo domovino svojo. Kterega pa je še Stvarnik obogatil z risarskim umom, ta bo že posebno našel tù predmetov in snutkov za izobraženje svoje umetnosti več kot obilno, in le želeti bi bilo, da bi se še v veliko obširniših podobah, kakor dozdaj, predstavljali lepi kraji Krajne in se pošiljali po svetu, — saj mikavne podobe ulečejo, v tem ko besede le vabijo ptujce v deželo. Koliko se piše n. pr. od Išeljna — in vendar ne terdimo morebiti preveč, ako rečemo, da ga naš Bled z jezerom in okolico svojo prekosí. — Kaj pa tudi človek, v kteri koli si bodi okolišini življenja, pri bleškem jezeru ne najde? Ako si zdrav in iščeš veselja, tù ga najdeš; dobre gostivnice ti strežejo, vesele družbice se shajajo k petju, lični čolniči se zibljejo po srebro-bistrih valovih jezera, vabivši te na to in uno obrežje, kjer povsod kaj novega vidiš; — ako ljubiš naravsko lepoto, ne najdeš je kmali kje toliko, ko tù, naj se ti dopadajo zelene livade, rodovitno polje, sadunosno drevje, obraščeni grički ali puste goličave: vse tù vidiš; — ako te navdaja pobožen duh, lepe cerkve te vabijo k pogostni molitvi; — ako si betežen, zdrava kopel ti ponuja zopet ljubo zdravje; — ako vidiš rad stare ali nove stavbe, ozri se gori na sivi stari grad, ali na nove poslopja krog jezera; — ako si prijatel planinskih ali domá gojenih raznih cvetlic, tù se ti v mnogoverstnih barvah nasproti smehljajo, z eno besedo: resnico je pel gosp. K. Huber:

„Venc iz raja
Te obdaja,
Vse se veselí“. —

In škerbina Babjega zoba, kako te ona ne uleče naprej skoz ozko in tesno ožino — pravo naravsko terdnjavo — v Bohinj? Koliko vidiš tudi tam? Ajdovski gradec, o kterem popeva slavnega Prešerna: „Kerst pri Savici“ žalostni konec Čertomira, in kjer je še dandanašnji z rušnjo zarašeno obzidje temelja terdnjave poznati; Bistrico z imenitnimi fužinami, — slovečo rastlin bogato Černo perst, bohinsko jezero, izvir in slap Savice in mnogo druzega. Vse je vredno še vse bolj natanko popisano in tudi narisano biti, ter podati se ne le ptujcom, temuč tudi domačim sinovom in hčeram, da bi bolj poznali krasno majko svojo: Krajno!

(Dalje sledí.)

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Siska 21. febr. (W. G.) Žitna kupčija se je pri nas skor popolnoma ustavila. Tù in tam se sicer kaj prodá, pa ne toliko, da bi kaj izdalo. Čeravno so naši tergovci pripravljeni s ceno nazaj iti, si vendar nobeden ne upa kupiti, ker kakor na Dunaji tako tudi v Terstu cena vsaki teden nekoliko pada: to pa jemlje kupcu kurajžo, da bi veliko nakupil. Ako bo to le še ene tedne tako terpelo (in pred ko ne, bo) bomo doživeli tako nizko ceno, da že veliko let take ni bilo. Prodalo se je pretekli čas 3500 vagánov pančovske pšenice po 5 fl., in 2500 vag. koruze po 2 fl. 30 kr., ali, kakor tergovci zagotovljajo, po 2 fl. 50 kr. za 3mesične dunajske menice (Wechsel), za ktere se poprej še tukaj vedilo ni.

Iz Karlovca 20. febr. (W. G.) Tukaj se je prodalo 3000 vag. pšenice pančovske po 5 fl. 10 kr., bozniške in horvaške po 4 fl. 54 kr. do 5 fl. zakladovcom cesarskim; cena pada; za soršico še po 3 fl. 30 — do 20 kr. ni kupca, koruza srednje sorte je po 2 fl. 20, slabeje sorte po 2 fl. 12 kr., prosó po 34 grošev, ječmen po 2 fl. 20 do 12 kr.

Iz Pešta 21. febr. (O. L.) Vselej, kadar se pomlad bliža, kupčija z ogeršičnim oljem bolj pojemlje, tedaj se tudi cena niža. Sirova roba je bila ta teden po 30 fl., rafinirana po 34 fl.; konopno olje po 27 fl. 30 kr., lanéno ogersko po 31 fl., pa za nobeno ni bilo kupca.

Iz Trebovelj na Štaj. — Lansko leto smo začeli našo staro temno in tesno cerkev predelavati. Dan sv. Filipa je prišlo 15 Lahov; precej drugi dan so začeli podirati in so dodelali do sv. Martina. Dela je bilo sila veliko; ničesa nisem v akord dal, ker sem brez navadnega konkurenčnega pota se sam vsega podstopil in vse sam poskerbel. Bogu hvala! to hujše smo prebili; v dveh letih upamo za silo dodelati in dolgove poplačati; farmani so dobri in darovoljni; v šestih letih, kar sem za fajmoštra tù, so za cerkvene rečí že blizo 10.000 fl. uložili, Bog jim poverni! Pri lanskem zidanji sem mnogo poštenih in hvale vrednih umetnikov in delavcov spoznal, pa tudi brezvestne in zarobljene pa še bahačaste in lažnjive mojstre-skaze naletel, da se ponudim rad postreči vsim gospodom, ki se zavolj cerkvenih popravil z menoj posvetovati in škode varovati želijo. J. Hašnik.

Iz Celovca 25. febr. Danes je tukaj umerl učeni nemški pisatelj gosp. Vincenci Rizzi, ki je bil izverstnejim austrijanskim pisateljem prištevan.

Iz Ljubljane. V četertek je bil zbor mestnega odbora. Važniši sklepi so bili sledeči. Ker se kaže, da letošnji mestni dohodki bi ne utegnili biti zadostni, da bi se z njimi poplačali stroški, je zbor sklenil, naj za dnarne zadeve postavljeni odbor še enkrat prav natanko pretrese prevdarek letošnje mestne rajtenge, da se bo vidilo: ali bi se ne dalo še kaj prihraniti v stroških, da bi se shajalo potem z navadnimi dohodki, — ali pa bo treba misliti po drugi poti primanjkavo dopolniti. — Ker se magistratni vradniki enačijo z cesarskimi, je zbor tudi njim dovolil za pol leta poboljšek zavolj dragíne in sicer 15 gold. od 100 tistim, ki imajo letno plačo do 400 fl., 10 odstotkov pa tistim, ki imajo 5, 6, 7 in 8 sto na leto. — Z dolgo zaželjeno premembo ljubljanskih sejmov bo sedaj vendar morebiti kmalo kaj; mestni odbor je namreč danes zadovoljnost izgovoril s tem, da vprihodnjič naj vsaki peterih ljublj. sejmov terpí cel teden, to je, vselej se v pondeljk začne in v saboto jenja; po tem takem bi se pervi sejm leta začel tretji pondeljk po sv. 3 kraljih; drugi pervi pondeljk mesca majnika, tretji pervi pondeljk po sv. Petru in Paulu, četerti drugi pondeljk po malem Šmarnu, peti pa pervi pondeljk po sv. Leopoldu. Preden se pa morejo sejmi po ti novi prenaredbi začeti, morajo še pred poterjeni biti od višje vlade. — Konec preteklega leta je ljubljanska hranilnica (Sparkasse) gospodarila s premoženjem 1 milijona 584.109 gold. 19 kr.; založni dnar se je od 145.847 fl. 15 kr. pomnožil v letu 1854 na 156.801 gold. in 11 kr. Lansko leto je 3176 ljudí 237.159 gold. 15 kr. v hranilnico položilo. Iz zastavnice se je lani na 34.313 zastavljenih stvarí 129.011 gold. posodilo; predlanskim se je pa le 27.651 rečí zastavilo, in tedaj le 111.755 gold. 30 kr. na pósodo vzelo. Da se je lani na zastave veliko več dnarja na pósodo vzelo memo predlanskim, izvira odtod, ker je ljudem zlo dnarja primanjkovalo in je dragina velika bila. — Železnice iz Ljubljane v Terst se bojo letos posebno krepko lotili; že vrejo od vsih krajev delavci skupaj, ker včeraj je bila komisija iz Dunaja pričakovana, ktera hoče sama število delavcev viditi. — V četertek dopoldne je pervi razred začetne mestne šole, ki se je letošnje leto vpervič ustanovila in svojo učilnico začasno v mestni

hiši ima, imel očitno polletno preskušnjo, ktero so s svojo nazočostjo počastili c. k. svetovavec ljudske šole gosp. dr. Močnik in pa kanonik in nadzornik krajnskih ljudskih šol gosp. J. Zavašnik z nekterimi drugimi gospodi. Gospod nadzornik so očitno pohvalili napredovanje te šole, ktera šteje 72 učencov, kterim sta marljiva učenika bila gosp. Zorin in pa gosp. Toman, katehet. — Tista dva celó mlada medveščika, ki sta najdena bila pri medvedki, ktero je nedavnej en kmet iz Koritnic v šneperskem gojzdu pobil in gojzdnar drugi dan do dobrega ustrelil, že množita naš muzeum; ročni gosp. kustos je te zverinici lepo na ogled postavil vsako drugač.

Novičar iz raznih krajev.

Sedaj je oklicana nova postava, ki so jo presv. cesar 13. dan t. m. poterdili, po kteri se zamore rekrut vojašine odkupiti, da se namesto njega namestnik vzame. Dovoljeno je to ob časih mirú vsim tistim, ki niso vsled posebnih predpisov izvzeti od te dovolitve, dokler kakošna druga postava ne pride, proti odrajtbi gotove takse. Le brat brata zamore namestovati brez takse. Vsako leto posebej se bo taksa določila. V 14 dneh po prejeti dovolitvi se mora taksa odrajtati kaki davkovski kasi; kdor zamudí ta čas, zgubí pravico na to vižo vojaščine oprosten biti. Vojakom, ki že služijo, se zamore izpušenje iz vojaščine dovoliti, ako za to prosijo in naj manj že 2 leti služijo. Pred vsimi druzimi so korprolji in feldvebeljni naj pripravniši za namestnike, in le če teh ni, tudi drugi prostaki. Vsak namestnik dobí 30 gold. na roko in vleče činže od taksnega zneska, ki ostane njegova lastnina in se mu izplača, če je po prestali službi invalid postal ali pa v oficirja povišan bil. V vsih deželah našega cesarstva veljá letos namestnik 1500 fl. — 26. dan t. m. so se podali cesar v Prago k slovesnemu praznovanju obletnice 25letnega zaročenja cesarja Ferdinanda s cesarico Marijo Ano. — Maršal Radecki je daroval unidan 5000 gold. tistemu zakladu za invalide, ki se po njem imenuje. — Iz vsih dežel se sliši, da ozimine kaj lepo stojé; vendar bo kruh na Dunaji za pervo polovico mesca sušca nekoliko manj vagal. — 25. febr. popoldan ob eni se je začel parižki zbor. Sklenil je naj prej, da do konca sušca naj bo mir na suhem, zapertije (blokade) na morji pa ne zadeva ta sklep. Na čêlo pervega zapisnika so zapisali „tiho bodi!“ to je, nobeden poslancov ne smé ničesa razodeti, kar se v zboru godí. Res je tudi zbornica ločena in zaperta od vsih straní. Vendar ne bo dolgo terpelo, da se bo zvedilo: ali bo mir ali vojska, ker so nek poslanci naj važniši 5. predlog naj pred v pretres vzeli. Če ne bote terdnjavi Nikolajev in Kars spodkopale mirne sprave, vse drugo bo menda že šlo po prijazni poti. — Turški poslanec je prinesel dragocene darove cesarju in cesarici v Pariz za štruco. — Na Dunaji je reven rokodelec v svojem obupu zaklal troje svojih otrok, potem pa sebe. — Na Českem je neki kmet 2100 gold. bankovcov skril, da bi žena za-nje ne vedila; ko gré čez več časa po-nje, vidi vès prestrašen, da so mu jih miši skor vse pojedle; le za 270 fl. so mu jih še pustile.

Mlinar na smertni postelji.

(Pravlica slovenskega naroda).

(Konec.)

Na to se vloti ga otok.
Noge so kakor pinje,
Pasjo volno okoli nog
Svetuje Gabrov Tine,
In černo svečo Diredaj,
Spet kafro, kredo Šolomaj;
Al, kar se je znosilo,
Mu noge ni splahnilo.

Da znajdena še ni bila
Arabska revalenta!
Gotova b'la b' ozdravila
Možá iz nje polenta.
Vsa drugačna je bila
Moč nekdaj lečnega soka;
Ljudem zdaj le u hrano,
Moč v sebi ima neznano.

In gladil takrat tudi ni
Nobeden še bolnika,
Ker magnetizma je moči
Skrivala noč velika.
Ak bi pogladil bil ga kdo
Čez pleča ali čez glavó,
Življenje bi gotovo
Oteto b'lo njegovo.

Nikjer pomoči upa ni,
Zdaj pošlje po zdravnika,
Tri ure deleč od vasí
Do terga Tabernika.
Zdravnik hití koj na pomoč,
Da s' lih je b'la viharna noč,
Ne dá si dvakrat reči,
Ukaže koj napreči.

Al kaj! Zdravnik mu odpové:
Zastonj je vse zdravilo.
Svetuje mu, naj se spové —
Za njega je odbilo;
Zastonj človeška je pomoč,
Dobrotni Bog le ima moč,
Mu kdaj še pomagati
In zdravje zopet dati.

Sperva se brani, vendar le
Se dá kmal omečiti,
In ženi razodé željé
Z duhovnom govoriti.
Pripravljen koj duhovnik bil,
Tolažil ga lepo, svaril;
Mu serce omečiti,
Tak jame govoriti:

„Kaj mlinar, Vam, očita vest?
Le njo je poslušati! —
Vsak si pač je grehov svest,
Nikar nič zamolčati!
Saj veste: bolje tù ko tam —
Ničesa Vas ni biti sram.
Serce mi vse odkrite,
Zvesto se obtožite!“

Ostrašen mlinar misli si:
Oh! to bo pač težava,
Vsega, joj! kar me teží,
Ne spomni več se glava.
Nakrat si zmisli neko pot,
Ob kratkem doveršiti spov'd,
Si breme odložiti,
In vest potolažiti.

„U čem posebno kriv bi bil? —
Le to samo me kljuje,
Deset prešičev sem redil,
To vest mi očituje.
Morda je napčno to biló,
Da vest me grize tak hudó,
Gospod Vi razložite,
Če greh je, presodite!“

Tako obtožil se je tat
Zastarane krivice,
Boga, duhovna zvil bi rad,
Polastil se pravice.
Ljudje pač polni so zvijač,
Naj bo gospod ali berač:
Na svoje vsak se vseda,
Le druzih grehe gleda.

Duhovnik vedil precej: kje
So mlinarjeve rane,
Vendar ozdraviti serce,
Na-nj kviškoma ne plane.
Moliti zdaj ukaže mu,
Priporočati se Bogu,
Prositi vse svetnike,
Nebeške pomočnike.

„Po dobri piči pride špeh,
Prihaja verlo teža;
Saj žvine pitati ni greh —
Al se Vam pamet meša?
Morda je na klaji kaj,
Da kes občutite Vi zdaj?“ —
Nič mlinar več ne skriva,
Solze kesá preliva.

Na to duhovnik zapové
Prešiče izpustiti,
In kamor koli jo dervé,
Nikamor jim braniti.
Ko pridejo na beli dan,
So šli ko hujskani čez plan,
In zemlja se odperla,
Jih pet je prec požerla.

Petero pride jih nazaj.
Na to duhovnik pravi:
„Berž revnim polovico daj,
Tako svoj greh odpravi;
Potem še le pač upať smeš
Vživať veselje kdaj nebés,
Kjer zgine bolečina,
In tuge ni spomina.“ —

Skesan se je voljno udal,
Kar b'lo mu je rečeno,
Še več ko pol je revnim dal,
Da b'lo bi zadosteno.
Ino zapustil je ta svet,
Dal mlinarjem je lep izgled:
Čez mero ne jemati,
Po vesti se plačvati! —

V. K. v T.

Zastavica.

Neki gospod je imel podobico v zlatem okvirji, v kterem so bili zlo dragi demanti sostavljeni, in sicer tako, da se jih je navzdol in počez 12 štelo, kakor naslednja podobica kaže:

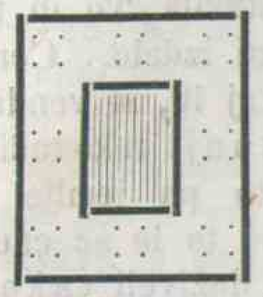

Ker se je pa okvir nekoliko umazal, je gospod dal zlatarju celo reč v popravo. Ta, nepošten, pa je 4 demante ukradel, ostale pa tako postavil, da se jih je navzdol in počez sopet 12 štelo.

Kako jih je postavil?

Današnjemu listu je priložena posebna jezikoslovna doklada.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**